

Inleiding

Beste (vak)leerkracht,

2004 was het Europees jaar van opvoeding door sport. Het is in meerdere opzichten een geslaagd jaar geweest. Ook ik heb met het behalen van mijn gouden medaille op de Olympische Spelen een fantastisch sportjaar gehad. Daarnaast ben ik dit jaar moeder geworden, ook een geweldige ervaring en tegelijkertijd de start van mijn rol als opvoeder.

Het Europees jaar van opvoeding door sport in 2004 heeft zich met name gericht op kinderen en jongeren in de schoolgaande leeftijd: de groep waar met opvoeding en onderwijs nog veel winst te behalen is. De opvoedende taak in de sport ligt behalve bij de ouders ook bij trainers, coaches, sportbuurtwerkers, vakleerkrachten, onderwijzers en docenten. Aan deze vrijwilligers en professionals heeft het Europees jaar van opvoeding door sport willen laten zien dat sport een heel mooi middel kan zijn in het onderwijs en de opvoeding voor de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Namens de ministeries van Volkgezondheid, Welzijn en Sport en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap mag ik u deze waaier aanbieden, één van de resultaten van het Europees jaar van opvoeding door sport. De waaier omvat een selectie van lesmaterialen en praktijkvoorbeelden die een duidelijke relatie hebben met 'opvoeding door sport': reeds bestaand materiaal én materiaal dat speciaal in het kader van het Europees jaar van opvoeding door sport is ontwikkeld. Ook worden nuttige links en adressen genoemd die u kunt benutten in uw lessen, zowel binnen het bewegingsonderwijs als in andere lesvormen.

Ik ben ambassadeur geweest van het Europees jaar van opvoeding door sport, omdat ik ervan overtuigd ben dat opvoeding door sport écht werkt. Sport is meer dan een leuk spelletje. Sporten en bewegingsactiviteiten zijn gezond én kinderen en jongeren kunnen er ontzettend veel van leren.

Ik hoop dat deze waaier u extra ondersteuning kan bieden bij het in de praktijk brengen van 'opvoeding door sport' en wens u daarbij veel succes en plezier met uw leerlingen!

Met vriendelijke en sportieve groet,

Anky van Grunsven

Inhoudsopgave

De waaier: achtergrond en praktische informatie

1. Lespakketten

- #1 Gastles Fair Play
- #2 Junior Hartdag en Heart Dance Award
- #3 De reis van de held
- #4 Kies voor hart en sport
- #5 De geweldige test
- #6 FF Moeve
- #7 De sportieve school
- #8 'Doe je mee...?; Over Sportiviteit en respect'
- #9 Het pauzebeweeppakket
- #10 De wereld in een sporttas

2. Praktijkvoorbeelden

- #11 De klas beweegt
- #12 Geen rel maar SPEL on tour
- #13 Support-it
- #14 Brede school met Sportprofiel
- #15 Kanjers in de sport
- #16 Sportbuurtclub in Amerfoort

3. Nuttige tips en adressen

De waaier: achtergrond en praktische informatie

MOVE YOUR BODY
STRETCH YOUR MIND

2004: Europees jaar van opvoeding door sport

De Europese Unie heeft 2004 uitgeroepen tot het Europees jaar van opvoeding door sport. De EU wil dat jongeren meer profiteren van de voordelen van sport. Sport is niet alleen leuk en gezond, maar je kunt er ook veel van leren: presteren, doorzetten, samenwerken, leren omgaan met regels en elkaar respecteren.

In Nederland hebben de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) dit jaar tal van projecten en evenementen georganiseerd en gestimuleerd. Dat is samen met vele andere organisaties gebeurd: provincies, gemeenten, sportbonden, onderwijsorganisaties en lokale samenwerkingsverbanden van scholen, sportverenigingen en buurtorganisaties. Bij veel activiteiten zijn ook topsporters én de jongeren zelf betrokken.

De boodschap van het Europees jaar van opvoeding door sport draaide om de opvoedkundige waarde van sport, dat wil zeggen de waarde die sport kan hebben voor de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren. Hierbij hebben de volgende drie thema's voorrang gekregen in Nederland:

- **gezondheid:** actief en gezond leren leven;
- **integratie:** actief aan de samenleving leren meedoen;
- **waarden en normen:** leren omgaan met elkaar en leren omgaan met regels.

Opvoeding door sport ná 2004

Het Europees jaar van opvoeding door sport is nu ten einde, maar daarmee is het belang van 'opvoeding door sport' nog niet van de agenda. Deze waaier is één van de resultaten van het Europees jaar van opvoeding door sport waarmee 'opvoeding door sport' ook binnen het onderwijs onder de aandacht kan worden gebracht en gehouden. De waaier bestaat uit de volgende drie onderdelen met als centraal thema: 'opvoeding door sport':

1. Lesmaterialen

Het eerste onderdeel is een verzameling van beschikbaar lesmateriaal op het gebied van 'opvoeding door sport'.

2. Praktijkvoorbeelden

Het tweede onderdeel is een verzameling van praktijkvoorbeelden waarbij sport wordt ingezet als middel in de opvoeding en het onderwijs van kinderen en jongeren. U kunt aanvullende informatie opvragen bij de contactpersonen van de organisaties.

3. Tips en adressen

Het derde onderdeel is een verzameling van nuttige tips en adressen van websites en organisaties. Deze tips en adressen kunnen u op verschillende manieren verder helpen bij het thema 'opvoeding door sport'.

Digitale versie en nabestellen

Deze waaier zal ook in digitale vorm verschijnen. Deze kunt u vinden op de site van het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging (NISB) www.nisb.nl/opvoedingdoorsport. Hier kunt u ook eventueel de waaier nabestellen. Indien u zelf nog aanvullingen hebt voor deze digitale versie, kunt u uw lesmaterialen en/of praktijkvoorbeelden opsturen naar het emailadres van onze dienstpostbus (opvoedingdoorsport@minws.nl).

www.nisb.nl/opvoedingdoorsport

Voor algemene informatie kunt u de website www.opvoedingdoorsport.nl raadplegen. De website heeft ook voor leerlingen een jongerenhoek ingericht. Neem gerust een kijkje op deze site!

#1 Gastles Fair Play

Korte omschrijving

De gastles Fair Play biedt ondersteuning bij gymlessen. Via gymnastiek worden leerlingen motorische vaardigheden aangeleerd door spel en lichamelijke oefeningen. De gastles heeft als doel leerlingen te leren omgaan met Fair Play tijdens de gymles en andere sportactiviteiten. Leerkrachten krijgen indirect handvatten om het onderwerp Fair Play te kunnen behandelen in de klas en om zo waarden en normen op een praktische manier aan de orde te stellen.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

De gastles duurt twee uur waarin theorie wordt afgewisseld met praktijk.

In het theoretische gedeelte wordt het begrip Fair Play besproken en toegelicht. Er wordt inhoudelijk ingegaan op het onderwerp. Daarbij spelen omgang met regels (geschreven en ongeschreven), omgang met elkaar (sporters onderling, scheidsrechters, publiek etc.) en gelijke kansen (iedereen moet eigenlijk evenveel kans maken om mee te doen en te winnen) een rol. Kinderen wisselen ervaringen uit en gaan een dialoog aan met elkaar. Vervolgens wordt Fair Play in de praktijk getoetst. De leerlingen krijgen verschillende spelvormen voorgeschoteld. Welk gedrag laten ze daarin zien? Wordt er daadwerkelijk strijd geleverd? Houden ze zich aan de spelregels en hoe reageren ze op elkaar? Tussentijds worden de activiteiten stilgelegd en volgt er een stukje reflectie.

Doelgroep

Groep 6,7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot. In het theoriegedeelte staat de dialoog centraal en in het tweede gedeelte gaan leerlingen in de praktijk aan de slag.

Aansprekendheid voor leerlingen

Elk kind zal uitgenodigd worden het thema Fair Play te bekijken vanuit zijn/haar eigen sportactiviteiten. Voor de leerlingen wordt het onderwerp hierdoor aansprekend en herkenbaar.

Lesvorm

Bewegingsonderwijs. Het eerste deel (theorie) vindt in het klaslokaal plaats, het tweede deel (praktijk) in de gymzaal.

Uitvoering

De gastles is gemakkelijk in te passen in de lessen.

Beschikbaarheid

Over de gastles Fair Play is een brochure beschikbaar. De gastles is € 190 (exclusief reiskosten), maar indien meerdere lessen worden afgenomen, wordt een gereduceerd tarief in rekening gebracht. Er wordt wel aangeraden om bij gemeente aan te kloppen om te kijken of zij over budget beschikken.

Contact

Organisatie	Nederlandse Christelijke Sport Unie (NCSU)
Adres	Korte Bergstraat 15, 3811 ML Amersfoort
Contactpersoon	Astrid Cevaal
Telefoon	033-4618548
Emailadres	a.cevaal@ncsu.nl

#2 Junior Hartdag en Heart Dance Award

Korte omschrijving

Met de jaarlijks terugkerende Junior Hartdag en de Heart Dance Award wil de Nederlandse Hartstichting leerlingen inzicht in bewegen geven en kinderen motiveren om te blijven sporten of te gaan sporten, ook als ze ouder zijn.

De Nederlandse Hartstichting beoogt met het lesmateriaal leerlingen kennis bij te brengen over een gezonde leefstijl en kinderen te motiveren om te bewegen.

De Junior Hartdag wordt in 2005 op 6 april gehouden. Het is een dag waarop leerlingen te weten komen hoe gemakkelijk, prettig en verstandig het is om voldoende te bewegen, gezond te eten en niet te roken: één van de leukste schooldagen van het jaar!

De Heart Dance Award kan een aanvulling zijn op de Junior Hartdag. De Heart Dance Award is een jaarlijks terugkerende danswedstrijd waarvoor klassen en scholen zich op kunnen geven. Voorrondes zijn dit jaar van 31 maart tot 15 april 2005. De finale is op 27 april 2005.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Het lesmateriaal biedt een activiteitenprogramma van één dagdeel rondom het thema bewegen en hart. Het activiteitenprogramma (sportdag) kan aan de wensen van de school aangepast worden. De Heart Dance Award is een danswedstrijd waarvoor klassen en scholen zich op kunnen geven (voorronde april 2005).

Doelgroep

Groep 7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingen nemen actief deel aan beweegvormen, zowel bij de Junior Hartdag als de Heart Dance Award.

Aansprekendheid voor leerlingen

Junior Hartdag is al een aantal jaren een succes en spreekt leerlingen aan. Competitieve element van Heart Dance Award werkt motiverend.

Lesvorm

Biologie en lichamelijke opvoeding.

Uitvoering

De Junior Hartdag is goed in te passen in de lessen en neemt één dagdeel in beslag.

Het jaarlijks terugkerende karakter van de dag zorgt voor continuïteit.

De Heart Dance Award kan een leuke aanvulling zijn. Klassen of scholen moeten dan wel deelnemen aan de voorrondes begin april 2005.

Contact Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is bij Nederlandse Hartstichting op te vragen voor € 17,50 via een mailing die in januari 2005 is uitgegaan of via de website www.hartvoorschool.nl.

Organisatie	Nederlandse Hartstichting
Adres	Postbus 300, 2502 CH Den Haag
Contactpersoon	Karen van Reenen
Telefoon	070-315555
Emailadres	k.vanreenen@hartstichting.nl

#3 De reis van de held

Korte omschrijving

De leerlingen leren over de Olympische Spelen van nu en in de oudheid en krijgen inzicht in het Olympisch gedachtegoed. Zij worden zich bewust van Fair play, waarden en normen, respect, samenwerking en cultuur. Leerlingen denken na over eigen talenten en beperkingen en hoe zij hiermee om kunnen gaan en relateren dit vervolgens aan hun eigen sportervaringen. De theoretische lessen worden afgesloten met een grote sportdag. Leergebiedoverstijgende kerndoelen zijn: werkhouding (belangstelling voor de wereld, onderzoekend bezig zijn, doorzetten), zelfbeeld (leren omgaan met eigen grenzen en mogelijkheden) en sociaal gedrag (in een groep een positieve bijdrage leveren).

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Het lesmateriaal bestaat uit een docentenhandleiding, een boekje met kopieerbare werkbladen en een vouwboekje 'De reis van Nykos'. Voor de onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw zijn aparte werkbladen en lessen beschreven. Elke lesbeschrijving gaat uit van ongeveer 45 minuten. De theoretische lessen worden afgesloten met een grote sportdag.

Doelgroep

Alle leerlingen van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingen beoefenen sportdisciplines en ervaren daarbij dat sport een belangrijke basis biedt voor verschillende vaardigheden als presteren, doorzettingsvermogen en teamwork. Leerlingparticipatie in de actieve bewegingsvorm komt met name terug aan het eind van de lessen: de organisatie van een grote sportdag.

Aansprekendheid voor leerlingen

Leerlingen worden enthousiast gemaakt voor sport in het algemeen en de Olympische Spelen in het bijzonder.

Lesvorm

Het lesmateriaal sluit aan op verschillende leergebieden: gezond en redzaam gedrag, bewegingsonderwijs, rekenen/wiskunde, geschiedenis, aardrijkskunde, tekenen en muziek.

Uitvoering

Het lesmateriaal is makkelijk toepasbaar in de les. Onderdeel van het lesprogramma is de organisatie van een grote sportdag.

Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is nu niet meer in deze vorm te gebruiken omdat het materiaal specifiek op Athene gericht was. Olympische idealen blijven daarentegen wel interessant. Bij NOC*NSF kan meer informatie aangevraagd worden.

Contact

Organisatie	NOC*NSF
Adres	Postbus 302, 6800 AH Arnhem
Contactpersoon	NOC*NSF Programma Olympische idealen & Fair Play
Telefoon	026-4834400
Emailadres	info@noc-nsf.nl

#4 Kies voor hart en sport

Korte omschrijving

NOC*NSF biedt samen met de Nederlandse Hartstichting en de Interprovinciale Organisatie Sport (IOS) een project aan om kinderen bewust te maken van de relatie tussen bewegen en gezondheid. Naast de mogelijkheid om proeflessen te nemen, leren de kinderen ook over hart, sport en gezondheid. Het maakt de leerlingen ervan bewust dat er altijd een sport is die bij ze past. Leerlingen leren dat tijdens speciale lessen op school, maar ervaren het ook in de praktijk. Ze maken kennis met een grote verscheidenheid aan sporten en andere manieren om gezond te bewegen. Na afloop kunnen ze beslissen of de gekozen tak van sport iets voor ze is. En een bewuste keuze hou je makkelijker vol.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Voor dit lespakket moeten kennismakingslessen door sportverenigingen mogelijk gemaakt worden. Op die manier kunnen leerlingen via kennismakingslessen een sport leren kennen. Scholen kunnen een lesmodule toevoegen als zij daar interesse in hebben. Dit kan als verdieping op het lespakket dienen.

Doelgroep

Groep 6, 7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot, door de kennismakingslessen nemen de leerlingen actief deel aan de sporten.

Aansprekendheid voor leerlingen

De leerlingen hebben zelf veel inspraak en invloed op de keuzes voor een sport.

Lesvorm

Dit pakket past binnen de lessen biologie en het bewegingsonderwijs.

Uitvoering

Uitvoering vraagt om een intensieve samenwerking met en medewerking van sportverenigingen en gemeenten. Tijdsinvestering gedurende de projectperiode is ongeveer twee dagen per week en buiten de projectperiode twee uur per week.

Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is op te vragen bij Nicole Jonk van het IOS. Financiering geschiedt in de meeste gevallen via de gemeente. Het is gemakkelijk in te passen in het bestaande jeugdsportbeleid van gemeenten in bijvoorbeeld het sportstimuleringsbeleid.

Contact

Organisatie	"Kies voor hart en sport" IOS
Adres	Postbus 302, Arnhem
Contactpersoon	Nicole Jonk
Telefoon	026-4834454
Emailadres	info@iossport.nl

www.kiesvoorhartensport.nl

#5 De geweldige test

Korte omschrijving

'De geweldige test' reikt docenten en vrijwilligers in amateursportclubs gereedschap aan om ongewenst gedrag binnen de vereniging of op school te voorkomen en, voor zover mogelijk, op te lossen. De deelnemers ontdekken wat de oorzaken en mogelijke oplossingen van agressief en gewelddadig gedrag kunnen zijn. Ze ontdekken dat de wil om te winnen, de teleurstelling bij verlies, de verschillen tussen mensen en culturen een bron van conflicten kunnen zijn. Ook ontdekken ze dat conflicten bij mensen horen en heel normaal zijn en dat agressie op zich geen ramp is. Maar het gaat erom dat leerlingen leren op een positieve wijze met deze levensenergie om te gaan.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Een handboek voor de docent met theorie en praktijktest over geweld en agressie in de sport. In het eerste deel worden enkele achtergronden en definities van agressie en geweld beschreven. Het tweede deel wordt gevormd door de handleiding bij 'De geweldige test'. Doelstellingen en werkwijze van 'De geweldige test' en verwerkingsuggesties komen systematisch aan de orde. Tot slot bevat dit onderdeel een 'geweldige test' voor kinderen vanaf 11 jaar, cartoon knipvellen en een promotiekaart.

Doelgroep

Groep 7 en 8 van het primair onderwijs en binnen het voortgezet onderwijs havo/vwo/vmbo en speciaal onderwijs.

Leerlingparticipatie

De deelnemers van 'De geweldige test' worden uitgedaagd om antwoorden te bedenken, meningen te geven en oplossingen te zoeken voor hun school of vereniging.

Aansprekendheid voor leerlingen

Het thema 'geweld en agressie in de sport' spreekt leerlingen aan. De uiteindelijke test met cartoonvellen is een aantrekkelijke werkvorm.

Lesvorm

Het lesmateriaal kan gebruikt worden in het bewegingsonderwijs, in de lessen maatschappijleer en binnen de sportverenigingen.

Uitvoering

Het materiaal is goed toe te passen in de les. Het materiaal is voor sportverenigingen ook uiterst nuttig, dus wellicht zou een samenwerking met een sportvereniging een meerwaarde zijn.

Contact Beschikbaarheid

Het handboek is voor € 10,- te bestellen bij de Nederlandse Christelijke Sport Unie.

Organisatie	Nederlandse Christelijke Sport Unie (NCSU)
Adres	Korte Bergstraat 15, 3811 ML Amersfoort
Contactpersoon	Dik Sanders
Telefoon	033-4618548
Emailadres	dw.sanders@ncsu.nl

#6 FF Moeve

Korte omschrijving

Het Schooltv-project 'FF moeve' wil een bijdrage leveren aan een samenleving waarin respect en tolerantie toenemen, leerlingen leren om te gaan met teleurstellingen, een positief zelfbeeld te ontwikkelen en de waarde van samenwerken te erkennen. Teleac/NOT besteedt met schooltelevisie speciaal aandacht aan het Europees jaar van opvoeding door sport met het project 'FF moeve'. Het project wordt mede mogelijk gemaakt door de Ministeries van OCW en VWS, Stichting Kids Clubs en de Johan Cruijff foundation.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Het project bestaat uit twee onderdelen. Het eerste deel is een lespakket over normen, waarden en sport, ondersteund door een internetsite. Het tweede deel is een soap die voor het primair onderwijs te zien ook te zien is in het Schooltv-weekjournaal. In deze soap worden kinderen meegenomen naar een wereld van sport en spel waar onderwerpen als respect, omgaan met verlies, doorzettingsvermogen en samenwerken centraal staan.

Doelgroep

Groep 7 en 8 basisonderwijs en klas 1 en 2 van VMBO.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie krijgt vorm in de diverse gespreks- en spelvormen en gezamenlijke sportactiviteiten.

Aansprekendheid voor leerlingen

De tv-soap spreekt leerlingen aan. Nu kijkt al driekwart van de leerlingen uit groep 7 en 8 van het primair onderwijs naar het Schooltv-weekjournaal.

Lesvorm

In het primair onderwijs kan groepsleerkracht samen met vakdocenten voor bewegingsonderwijs, muziek en drama gestalte geven aan de uitwerking in de lessen. In het VMBO kan de leraar bewegingsonderwijs samen met de teamleiders, brugklascoördinatoren en mentoren, maar ook met docenten aardrijkskunde, geschiedenis, Nederlands, verzorging en levensbeschouwing, de inhouden tot een vakoverschrijdend project uitwerken. Dit kan bijvoorbeeld door het schooljaar te starten met een gezamenlijk project waarbij leerlingen kennismaken met elkaar en omgangsregels op school. 'FF moeve' kan een rol spelen door bijvoorbeeld het samen bekijken van de dramaserie, gespreks- en spelvormen en gezamenlijke sportactiviteiten.

Uitvoering

De onderdelen van 'FF moeve' zijn makkelijk toe te passen in de les. Ook worden suggesties gedaan voor het vakoverschrijdend uitwerken van het project.

Contact Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is via www.schooltv.nl te bestellen (handleiding is € 8,25 en video is € 36,-).

Organisatie	Stichting Teleac/NOT,
Adres	Postbus 1070, 1200 BB Hilversum
Contactpersoon	Paul Brekelmans
Telefoon	035-6293271
Emailadres	paul.brekelmans@teleacnot.nl

#7 De sportieve school

Korte omschrijving

Het programma 'Sportieve School' van de Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS) is in het leven geroepen om kinderen te stimuleren meer aan sport te doen. Het verschaft kinderen en ouderen meer inzicht in de mogelijkheden van bewegen die de verschillende sporten bieden en tegelijkertijd kunnen kinderen die in hun vrije tijd willen gaan sporten bewuster een keuze maken wat ze willen gaan doen. Dit moet uiteindelijk leiden tot daadwerkelijke, regelmatige en blijvende bewegings- en sportbeoefening gedurende een zo lang mogelijke periode.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Het project bestaat uit een kant-en-klaar lesprogramma Sport tijdens de lessen lichamelijke opvoeding (uitgewerkte sportkennismakingslessen met een materiaalpakket). Vervolgens kan deze kennismaking, met een tak van sport naar keuze, verdiept worden via introductieprogramma's bij de plaatselijke sportverenigingen.

Doelgroep

Groep 5-8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Kinderen worden gestimuleerd om een bewuste keuze te maken voor de sport die zij zelf leuk vinden.

Aansprekendheid voor leerlingen

Het kind krijgt door middel van dit project op een speelse manier meer inzicht in mogelijkheden van bewegen en kan zo interesse krijgen voor verschillende sporten.

Lesvorm

Bewegingsonderwijs met een gastdocent vanuit de sportvereniging en buitenschoolse introductietrainingen bij plaatselijke sportverenigingen.

Uitvoering

Voor de uitvoering is samenwerking met NKS, gemeenten en sportverenigingen een vereiste. Voor het starten van dit traject moet dus rekening gehouden worden met enige voorbereidings-tijd.

Contact Beschikbaarheid

Het lesmateriaal kan opgevraagd worden bij NKS. Bij NKS kan voor vragen over het project ook contact op worden genomen met de projectcoördinator van Sportieve School.

Organisatie	Nederlandse Katholieke Sportfederatie
Adres	Postbus 90124, 5200 MA Den Bosch
Contactpersoon	Projectcoördinator Sportieve School
Telefoon	073-6131376
Emailadres	vraagbaak@nks.nl

www.nks.nl

#8 'Doe je mee...?; Over Sportiviteit en respect'

Korte omschrijving

'Doe je mee...?' stimuleert leerlingen om zelfstandig een mening te vormen over sportiviteit en respect. Het is niet de bedoeling om de leerlingen van bovenaf een aantal waarden en normen op te leggen. Zij kunnen al schrijvend, pratend en spelend hun eigen waarden en normen ontdekken. Het uiteindelijke doel is dat leerlingen actieve en sportieve sportdeelnemers worden. Uit evaluaties blijkt dat het lesmateriaal positieve effecten heeft op attitude en gedrag van leerlingen met betrekking tot sportiviteit.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal:

Het lespakket bestaat uit een leerlingenboekje en een docentenhandleiding. De rode draad van het leerlingenboekje is een verhaal over sportieve kinderen waarin goede aanknopingspunten geboden worden om met leerlingen verder te praten over sportiviteit en respect. Ook zijn er bij elk hoofdstuk zogenaamde time-out-opdrachten. Er staan in dit lespakket geen lijstjes met richtlijnen en verboden, er is gekozen voor een aanpak met afwisselende, speelse werkvormen. Daarnaast is er een uitgebreide docentenhandleiding met achtergrondinformatie bij het lespakket en informatie over de time-out-opdrachten uit het leerlingenboekje. Bij elke opdracht staat in de docentenhandleiding beschreven wat het leerdoel is, hoeveel tijd het kost en waar de opdracht het beste uitgevoerd kan worden. Daarnaast bevat de handleiding twee kopieerbare werkbladen bij de opdrachten en suggesties voor leesboeken over dit onderwerp.

Doelgroep

Groep 6,7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot: al schrijvend, pratend en spelend ontdekken zij hun eigen waarden en normen.

Aansprekendheid voor kinderen

Afwisselende speelse werkvormen werken stimulerend.

Lesvorm

Naast de lessen tijdens het bewegingsonderwijs dienen ook lessen in de klas behandeld te worden.

Uitvoering

Het lesmateriaal is snel toepasbaar in de praktijk. Er moet rekening gehouden worden met een tijdsbesteding van minimaal 10 lessen: dit komt neer op één keer per week gedurende een kwartaal.

Contact Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is op te vragen bij Zorn Uitgeverij (Postbus 434, 2300 AK Leiden, www.kenmerk.nl). Er zijn alleen verzendkosten aan verbonden.

Organisatie	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB)
Adres	Papendallaan 50, Postbus 32, 6800 AA Arnhem
Contactpersoon	Hendrik-Jan Meijboom
Telefoon	026-4833800
Emailadres	Hendrik-jan.meijboom@nisb.nl

#9 Het pauzebeweegpakket

Korte omschrijving

Het pauzebeweegpakket is een manier om kinderen aan het bewegen te krijgen in de pauzes op school. Het pakket wordt aangeboden door de Nederlandse Hartstichting met als doel kinderen tijdens de pauzes en het overblijven op een leuke manier meer te laten bewegen.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Het lesmateriaal bevat materiaal voor en een beschrijving van een aantal spellen, zoals springtouwen, krijt en beachball. De bedoeling is dat deze activiteiten tijdens de pauzes en overblijfuren uitgevoerd worden. Lespakketten zijn voor elke school identiek.

Doelgroep

Alle leerlingen van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot door de actieve spelvormen.

Aansprekendheid voor leerlingen

Leerlingen worden ook buiten de reguliere lessen om gestimuleerd om in spelvormen actief te zijn.

Lesvorm

Bewegingsactiviteiten in pauzes tijdens schoolperiodes en overblijfinvulling.

Uitvoering

Doordat de activiteiten tijdens pauzes en overblijfuren uitgevoerd worden, is er naast de reguliere lessen extra personeelsinzet nodig voor de begeleiding van de leerlingen.

Contact Beschikbaarheid

Het lesmateriaal is bij de Nederlandse Hartstichting op te vragen voor € 22,95.

Organisatie	Nederlandse Hartstichting
Adres	Postbus 300, 2502 CH Den Haag
Contactpersoon	Karen van Reenen
Telefoon	070-3155555
Emailadres	k.vanreenen@hartstichting.nl

www.hartvoorschool.nl

#10 De wereld in een sporttas

Korte omschrijving

Het project 'De wereld in een sporttas' is een samenwerkingsproject tussen Unicef en NOC*NSF in het kader van het VN Jaar voor Lichamelijke Opvoeding en Sport. Het project bestaat uit een sporttas met inhoud die kinderen in Nederland laat kennismaken met sportende en spelende kinderen in ontwikkelingslanden. Doel is om kinderen hier te laten zien dat ook in andere delen van de wereld plezier wordt beleefd aan sport en spel, maar ook dat sport een belangrijk middel is om boodschappen door te geven. Aidspreventie door middel van een voetbaltoernooi bijvoorbeeld. Verder wordt in het materiaal, dat in de vorm van een lespakket wordt aangeboden aan de bovenbouw van het primair onderwijs, aandacht besteed aan de rechten van het kind. 'De wereld in een sporttas' wordt gefinancierd door NCDO.

Nadere specificaties

Onderdelen project

Het project wordt aangeboden in de vorm van een sporttas. Hierin bevinden zich acht sportattributen uit acht verschillende ontwikkelingslanden. Met behulp van een docentenhandleiding worden deze specifieke sporten toegelicht en worden tevens andere sporten/spelen uitgelegd. In de docentenhandleiding staat verder achtergrondinformatie over de landen en er zijn opdrachten toegevoegd over die landen en de sporten die daar worden beoefend. Tot slot vindt de docent in de tas een wereldposter waarop de kinderen de landen waarover wordt gesproken kunnen aanwijzen.

Doelgroep

Kinderen in de groepen 6, 7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is in dit project zeker aanwezig. De leerlingen zullen actief bezig zijn tijdens een aantal gymlessen en met opdrachten in het klaslokaal.

Aansprekendheid voor leerlingen

De keuze van de sportattributen en de daadwerkelijke inzet van deze materialen in een les-situatie zorgen voor een voor leerlingen aansprekende manier om een les te volgen.

Lesvorm

Bewegingsonderwijs en theorie in klassenvorm.

Uitvoering

De sporten en spelen en de werkopdrachten worden door een hele klas tegelijk gedaan.

Contact Beschikbaarheid

Het materiaal is op te vragen via het insturen van een aanmeldingskaart of via een mail naar erna.jansen@noc-nsf.nl

Organisatie	NOC*NSF en Unicef
Adres	Postbus 225, 6800 AH Arnhem
Contactpersoon	Erna Jansen
Telefoon	06-231 341 87
Emailadres	erna.jansen@noc-nsf.nl

www.dewereldineensporttas.nl

#11 De klas beweegt

Korte omschrijving

Voornaamste doelstelling van 'De klas beweegt' is het voorkomen van overgewicht. De GGD heeft deze lesmethode ontwikkeld met als doel kinderen via dit project weer meer plezier te laten krijgen in bewegen. De spanningsboog moet doorbroken worden en er moet tegemoet gekomen worden aan het feit dat kinderen van nature drang hebben om te bewegen.

Nadere specificaties

Projectonderdelen

Het materiaal bevat zeven kalenders over diverse thema's met 1000 en 1 beweegtussendoortjes. Oefeningen die daarin staan kunnen op elk moment van de dag in het klaslokaal gedaan worden.

Ook is er een training 'De klas beweegt': leerkrachten krijgen van de GGD een training om de kalenders met beweegoefeningen direct te implementeren in de klas.

In ontwikkeling is 'Kies je kaart': dit staat voor de ontwikkeling van beweegkaarten die leerlingen mee naar huis kunnen nemen om ook thuis met de ouders oefeningen te doen.

Doelgroep

Leerlingen uit het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingen worden voortdurend gestimuleerd beweegtussendoortjes te doen.

Aansprekendheid voor leerlingen

Het gebruik van de kalenders met beweegoefeningen en de aanvullende mogelijkheid om ook thuis oefeningen te doen, kunnen voor de leerlingen stimulerend werken.

Lesvorm

Oefeningen kunnen tussen diverse lesvormen door uitgevoerd kunnen worden.

Uitvoering

Dit project vraagt een actieve inzet van de groepsleerkracht. Samenwerking met de GGD in de regio is een vereiste.

Beschikbaarheid

Hier is sprake van een praktijkvoorbeeld van de GGD Nijmegen. Het lesmateriaal kan wel opgevraagd worden, maar inzet van GGD Nijmegen is niet mogelijk. Nog beter is om in eigen regio contact te leggen met GGD om dit plan voor te leggen.

Contact

Organisatie	GGD Nijmegen
Contactpersoon	Sylvia Meijer
Telefoon	024-3297216
Emailadres	smeijer@ggd-nijmegen.nl

#12 Geen rel maar SPEL on tour

Korte omschrijving

Door middel van het project 'Geen rel maar SPEL on tour' worden leden van kids clubs van de betaald voetbalclubs en leerlingen als (toekomstige) supporters op een sympathieke manier betrokken bij het betaalde voetbal. Sportiviteit, respect en tolerantie staan centraal. De Stichting Kids Clubs voert een project uit dat bestaat uit de organisatie van een landelijke tour langs de betaald voetbalclubs en de ontwikkeling van een toolkit voor workshops en activiteiten gericht op normen en waarden in het voetbal en de regels voor supportersgedrag.

Nadere specificaties

Onderdelen lesmateriaal

Met de tour wil de Stichting Kids Clubs ervoor zorgen dat iedere betaalde voetbalclub gedurende het seizoen een aantal activiteiten organiseert in het kader van het thema 'Geen rel maar SPEL'. De Stichting Kids Clubs stelt hiervoor een aantal middelen ter beschikking (spandoek, hesjes, tekst die door stadionspreker voorgelezen kan worden en muziek van het Nationale Kids Club Lied). In dezelfde week wordt een workshop over supportersgedrag in het stadion en/of op school georganiseerd. De workshop vindt plaats aan de hand van een door de Stichting Kids Clubs ontwikkelde toolkit. De toolkit bevat een videoband, een lesbrieft, een officieel certificaat en een draaiboek met activiteiten. De toolkit is voor onbepaalde tijd te gebruiken. Daarnaast zorgt de Stichting Kids Clubs ervoor dat de ervaringen van de betaald voetbalclubs onderling worden uitgewisseld.

Doelgroep

Groep 7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

De toolkit bevat verschillende elementen met een grote leerlingparticipatie.

Aansprekendheid voor leerlingen

Voor leerlingen is de samenwerking met de voetbalverenigingen uit het betaalde voetbal zeer motiverend. Het spreekt leerlingen aan als een thema als supportersgedrag gekoppeld wordt aan een voetbalclub.

Lesvorm

De toolkit kan vakoverstijgend ingezet worden in de lessen.

Uitvoering

In dit praktijkvoorbeeld staat de samenwerking met een voetbalvereniging uit het betaalde voetbal centraal.

Beschikbaarheid

'Geen rel maar SPEL on tour' is een praktijkvoorbeeld vanuit het Europees jaar van opvoeding door sport. Bij Patrick Spierts is meer informatie over dit project op te vragen. Alle betaalde voetbalclubs hebben eigen activiteiten, dus ook bij voetbalclubs zelf kan gezocht worden.

Contact

Organisatie	Stichting Kids Clubs
Adres	Postbus 515, 3700 AM Zeist
Contactpersoon	Patrick Spierts
Telefoon	0343-499148
Emailadres	patrick.spierts@knvb.nl

#13 Support-it

Korte omschrijving

Het leren omgaan met emoties en het respecteren van grenzen staat centraal in het Utrechtse project Support-it. Sport gaat gepaard met heftige emoties. Op alle niveaus: aan de absolute top, maar ook zaterdagochtend bij de pupillen; in het veld, maar ook langs de lijn. Op de tribune, maar ook na de wedstrijd in de kantine. De fysieke inspanning, de confrontatie met de tegenstander, winst en vooral ook verlies zorgen niet alleen voor positieve, maar ook voor negatieve effecten. Doel van het project is het bevorderen van tolerant gedrag en stimuleren van kinderen en jongeren om intolerant gedrag (onverdraagzaamheid) tegen te gaan. Respect voor de tegenstander is immers een pijler van de sport.

Nadere specificaties

Projectonderdelen

Support-it bestaat uit een handleiding voor de leerkracht met een lesmodule en een bezoek aan het stadion van FC Utrecht. De lesmodule biedt theoretische kennis op basis van creatieve werkvormen. De deelnemers worden tijdens het stadionbezoek door voetbaltrainingen, gesprekken met profoetballers en video's geconfronteerd met de (eigen) normen en waarden in de sport, hun eigen grenzen en die van anderen.

Doelgroep

Groep 7 en 8 van het primair onderwijs en klas 3 en 4 van het VMBO binnen het voortgezet onderwijs.

Leerlingparticipatie

In lesmodule is veel interactie door middel van het brainstormen in groepen en het maken van campagnemateriaal.

Aansprekendheid voor leerlingen

Creatieve werkvormen werken stimulerend. Het stadionbezoek laat het thema terugkomen in de praktijk.

Lesvorm:

Lesmateriaal kan in verschillende lessen terugkomen: aardrijkskunde, Nederlands, bewegingsonderwijs, veiligheid, normen en waarden en discussieplatform.

Uitvoering

Er is een samenwerking met een voetbalclub noodzakelijk, in dit geval FC Utrecht.

Beschikbaarheid

Support-it is tussen april 2004 en februari 2005 tien keer uitgevoerd en gefinancierd in het kader van het Europees jaar van opvoeding door sport. Beurtelings verlenen FC Utrecht-spelers hun medewerking. Het doel is om 1500 kinderen te bereiken. Het is een voorbeeld van een project dat een samenwerkingsverband aangaat met een voetbalvereniging binnen het grotere geheel van Stichting 'Meer dan voetbal' (zie lijst van 'tips en adressen' in deze waaier). De sociale functie van de voetbalvereniging komt hier goed tot recht.

Contact

Organisatie	Stade Advies Utrecht in samenwerking met voetbalvereniging FC Utrecht
Adres	Postbus 13124, 3507 LC Utrecht
Contactpersoon	Karen Schwarze of Maria van der Maat
Telefoon:	030-2361837/31
Emailadres:	k.schwarze@stade.nl/ m.vdmaat@stade.nl

#14 Brede school met Sportprofiel

Korte omschrijving

Dit project wil de opzet van brede scholen stimuleren. Doelstellingen van de brede school met sportprofiel zijn onder andere het realiseren van een overdraagbaar curriculum voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs en het meer betrekken van de jeugd bij sportactiviteiten. Door een attractief sportaanbod ervaren jongeren meer binding met de school waardoor schooluitval vermindert. Van belang is dat vakleerkrachten, sportbuurtwerkers en trainers bewust zijn van de noodzaak en mogelijkheden van sportactiviteiten voor jeugd. De activiteiten zijn gericht op een structurele sportdeelname.

Nadere specificaties

Projectonderdelen

Het project heeft de volgende randvoorwaarden voor de brede school geformuleerd:

- sport en bewegen als speerpunt;
- aantrekkelijk en gevarieerd sportaanbod tijdens en na schooltijd;
- aanbod afstemmen op behoefte en vraag van de doelgroep en ook laagdrempelig maken;
- activiteiten aan laten sluiten op schooltijden;
- aanwezigheid van beweegleerkracht en vakleerkracht;
- samenwerking met partners uit BOS-driehoek;
- thema sport integreren met andere lesprogramma's.

De activiteiten binnen het project zijn gericht op het creëren van deze randvoorwaarden.

Doelgroep

Leerlingen uit het primair en het voortgezet onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot: er worden veel activiteiten voor de jongeren georganiseerd.

Aansprekendheid voor leerlingen

Sportprofiel op een school kan zeer motiverend werken voor leerlingen en zorg voor meer binding met de school.

Lesvorm

Activiteiten moeten zowel in de lessen LO als in de andere lesprogramma's terugkomen.

Uitvoering

Samenwerking met buurt- en sportverenigingen is een vereiste.

Beschikbaarheid

Het project is in de ontwikkelingsfase. Voor aanvullende informatie kan contact opgenomen worden met de gemeente Amsterdam. Zodra het overdraagbare curriculum voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs beschikbaar is, kunnen scholen dit ook zelf gaan toepassen.

Contact

Organisatie	Gemeente Amsterdam Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, afdeling Sport en recreatie, team sportstimulering
Adres	Postbus 1840, 1000 BV Amsterdam
Contactpersoon	Bertram Bouthoorn / Erik van de Mheen
Telefoon	020-5522481
Emailadres	b.bouthoorn@dmo.amsterdam.nl/e.van.de.mheen@dmo.amsterdam.nl

#15 Kanjers in de sport

Korte omschrijving

Het project 'kanjers in de sport' is een project vanuit het Europees jaar van opvoeding door sport en gebaseerd op de methode 'kanjertraining'. Dit is een programma om het sociaal-emotioneel functioneren van kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar te verbeteren. Voor de sport is een eigen methode ontwikkeld om jeugdsportbegeleiders te ondersteunen in hun opvoedkundige rol. De jeugdsportbegeleiders krijgen praktische handvatten om jeugdige sporters nog beter te begeleiden tijdens sportactiviteiten. De nadruk ligt op het bevorderen van (zelf)vertrouwen, respect en samenwerken.

Nadere specificaties

Onderdelen project

Er is een werkboek beschikbaar waarin diverse praktijksituaties en dilemma's van de jeugdsportvelden worden belicht met als doel om jeugdsportbegeleiders handvatten en tips te geven om doelgericht te werken aan sportkanjers. Het werkboek bevat diverse instrumentaria (oefenstof tijdens trainingen), informatiemateriaal voor ouders en werkbladen (strips) voor kinderen. Ook is er informatie beschikbaar op reguliere bijeenkomsten. Tenslotte is een workshop 'doelgericht coachen' voor jeugdbegeleiders onderdeel van het project waarin op praktische wijze wordt ingegaan op welke manier jeugdbegeleiders het succes en plezier binnen hun jeugdteam kunnen versterken. Inhoud van het werkboek staat hierbij centraal.

Doelgroep

Kinderen van 8 tot 12 jaar.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is in dit project niet aanwezig: het is een praktijkvoorbeeld, gericht op de begeleiders van de leerlingen. Hier wordt de vakleerkracht bewust gemaakt van waar hij in zijn lessen mee bezig kan zijn.

Aansprekendheid voor leerlingen

Via het aanbieden van praktische handvatten aan jeugdsportleiders wordt geprobeerd de activiteiten aansprekender te maken voor leerlingen.

Lesvorm

Bewegingsonderwijs.

Uitvoering

De activiteiten zijn in eerste instantie gericht op de teamsporten maar kunnen ook bij individuele sporten gebruikt worden.

Beschikbaarheid

Het materiaal is bij Nicole Jonk op te vragen voor alle geïnteresseerden. Belangrijke kwaliteitsvoorwaarde is wel dat docenten, 'de kanjertrainers', een opleiding moeten hebben gevolgd. Instructiebijeenkomsten worden door IOS tegen een vergoeding gegeven.

Contact

Organisatie	Interprovinciale Organisatie Sport (IOS)
Adres	Postbus 302, 6800 AH Arnhem
Contactpersoon	Nicole Jonk
Telefoon	026-4834454
Emailadres	schutte@iossport.nl

#16 Sportbuurtclub in Amersfoort

Korte omschrijving

De organisatie SRO Amersfoort heeft het project 'Sportbuurtclub in Amersfoort' opgezet. SRO heeft vanuit het Europees jaar van opvoeding door sport subsidie ontvangen voor dit project. De Sportbuurtclub laat jongeren, opvoeders, scholen, sportverenigingen en welzijnsinstellingen nauw samenwerken om de waarden van sport (naast verbetering van fysieke vaardigheden ook vergroting van de sociale capaciteiten) over te brengen op de jongeren. De sportbuurtclub is een club waarbij leerlingen van groep 7 en 8 van een aantal basisscholen in Amersfoort één keer per week na schooltijd op de eigen school kunnen sporten. Tijdens de sportbuurtclub worden verschillende sporten gedaan. Na iedere 6 à 7 trainingen vindt er een toernooi plaats. Sportbuurtclubleden spelen dan tegen elkaar en tegen een team van een echte sportvereniging. Alle leden krijgen een sportbuurtclubpasje, een T-shirt en de mogelijkheid om elke week te sporten op de eigen school.

Nadere specificaties

Projectonderdelen

De leerlingen kunnen een lidmaatschap aangaan met een sportbuurtclub. Leerlingen kunnen één keer per week na schooltijd op school sporten. Zij krijgen hiervoor een sportbuurtclubpasje. Ook leerkrachten zijn betrokken bij de sportbuurtclub.

Doelgroep

Groep 7 en 8 van het primair onderwijs.

Leerlingparticipatie

Leerlingparticipatie is groot. Bij afwezigheid van iemand die lid is, wordt ook daadwerkelijk actie ondernomen om dit verzuim tegen te gaan: leerling heeft een aanwezigheidsplicht.

Aansprekendheid voor leerlingen

Lidmaatschap van een sportbuurtclub spreekt leerlingen aan: het is een leuke manier om na school met sporten bezig te zijn.

Lesvorm

Activiteiten vinden plaats in de naschoolse periode.

Uitvoering

Naschoolse opvang is niet volledig de verantwoordelijkheid van de leerkrachten van de school. Het is daarentegen wel van belang dat de school blijft toezien op de kwaliteit van deze opvang. Samenwerking met in dit geval SRO en de gemeente speelt een belangrijke rol in het project.

Beschikbaarheid

Het project 'Sportbuurtclub in Amersfoort' is in januari 2005 gestart. Leerlingen betalen voor een lidmaatschap van 10 lessen 5 euro. Scholen kunnen informatie over de opzet en uitwerking van dit project opvragen bij Sander Weisz.

Contact

Organisatie	NV SRO
Adres	Soesterweg 556, Postbus 167, 3800 AD Amersfoort
Contactpersoon	Sander Weisz, projectleider Sportbuurtclub
Telefoon	033-4225100
Emailadres	SWeisz@sro.nl

Nuttige tips en adressen

U vindt hier een selectie van websites van organisaties die zich bezighouden met het thema 'opvoeding door sport' met praktische tips en achtergrondinformatie.

www.opvoedingdoorsport.nl

De ministeries van VWS en OCW hebben via de website www.opvoedingdoorsport.nl de boodschap van het Europees jaar van opvoeding door sport uitgedragen. Op deze site vindt u uitleg over het Europees jaar, de projecten en evenementen die uitgevoerd zijn, een speciaal ontwikkelde jongerenhoek die ook voor uw leerlingen interessant is en nog veel meer andere praktische informatie. De site wordt in ieder geval tot het nieuwe schooljaar 2005-2006 actueel gehouden.

www.flash123.nl

Er wordt voor een periode van drie jaar (tot en met 2005) in opdracht van het ministerie van VWS onder de titel FLASH! campagne gevoerd om Nederlanders in beweging te krijgen. FLASH! bereikt de Nederlandse bevolking onder meer via televisie- en radiospot, televisieprogramma's en 300 regionale campagnes. Op deze website vindt u onder andere alle activiteiten die worden uitgevoerd, uitleg over de thema's en het FLASH!-nieuws.

www.bosimpuls.nl

Vanaf 2005 kunnen gemeenten een financiële bijdrage van het Rijk ontvangen voor projecten die in arrangementen sportieve of bewegingsactiviteiten voor jongeren aanbieden in een samenwerking tussen buurt-, onderwijs-, en sportorganisaties. Daarvoor heeft VWS de BOS-impuls opgezet. Het doel van dit initiatief is kwetsbare jongeren gezond(er) te laten leven en daarmee problematisch gedrag terug te dringen. Vier kenniscentra (het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie, het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen, het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn en X-S2 Kennisnetwerk Sociaal Beleid) bundelen naar aanleiding van de BOS-impuls hun krachten en werken samen in een nieuw ondersteuningsnetwerk BOS-impuls. Het ondersteuningsnetwerk BOS-impuls wil de samenwerking bevorderen tussen buurt, onderwijs en sport. Die samenwerking moet leiden tot vrijetijdsactiviteiten die een stimulans zijn voor kwetsbare jongeren. Sport en bewegen horen daarbij. Op de website www.bosimpuls.nl is uitgebreide informatie te vinden over deze stimuleringsregeling. Wellicht kan ook uw school participeren in een project dat de gemeente indient!

www.schoolensport.nl

'School en sport' is een gezamenlijk programma van KVLO, NOC*NSF, Nederlands Instituut voor lokale Sport & Recreatie en het Nederlands Instituut voor Sport en Beweging. Het doel is om ervoor te zorgen dat schoolgaande jeugd structureel meer en beter beweegt. Inmiddels is al een groot aantal lokale School & Sportprojecten georganiseerd. Over de inhoud van die projecten en de ervaringen die daarbij zijn opgedaan is op deze website meer te vinden. De website is tweeledig:

Structurele samenwerking

De organisaties binnen het project School en sport geven op de site informatie over structurele samenwerking tussen scholen en sportaanbieders met onder andere praktijkvoorbeelden en publicaties.

Schoolsportactiviteiten

KVLO geeft een overzicht van alle schoolsportactiviteiten die dit jaar georganiseerd worden: van interscholair toernooien, waaronder de 'mission olympic', tot studiedagen en clinics voor vakleerkrachten. De volgende activiteiten zijn zeker noemenswaardig:

♦ *Certificering sportactieve scholen*

KVLO ziet in de mogelijkheid tot certificering een kans voor secties op scholen om het belang van bewegen en sport binnen de eigen schoolgemeenschap onder de aandacht te brengen. Zo kunnen de criteria die bij de certificering worden gehanteerd richting geven aan het activiteitenplan van de sectie lichamelijke opvoeding. Daarnaast kan de school naar buiten toe, aan ouders en leerlingen, kenbaar maken welk belang gehecht wordt aan bewegen en sport in het leef- en leerklimate van de leerlingen.

♦ *Uitverkiezing sportiefste school*

De KVLO organiseerde samen met het NOC*NSF in het schooljaar 2003-2004 een prijsvraag op het gebied van sport & bewegen voor het voortgezet onderwijs. Aan deze prijsvraag is een AWARD: 'De sportiefste school van Nederland' verbonden. In het volgende schooljaar zal deze prijsvraag waarschijnlijk opnieuw georganiseerd worden. Alle scholen van het voortgezet onderwijs in Nederland kunnen hieraan deelnemen. Deze wedstrijd is er op gericht om een impuls te geven aan alles wat te maken heeft met sport en bewegen op school. Het gaat hierbij om concrete plannen of te realiseren ideeën voor het bewegingsonderwijs met als doel een meer bewegingsvriendelijk klimaat op school, onder schooltijd of daarbuiten, te realiseren.

♦ *Mission Olympic*

Mission Olympic wil leerlingen kennis laten maken met allerlei vormen van sport. Mission Olympic bestaat uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel is The City. The City is een mobiele stad en reist door heel Nederland om alle steden om te toveren tot Olympische sportstad, waarin alles op sportgebied te vinden is en meegedaan kan worden aan

verschillende sporten. Het tweede onderdeel is de The School Finals. The School Finals is dé Olympische sportdag voor jongeren tussen de 12 en 19 jaar. Tijdens dit evenement nemen verschillende scholen uit heel Nederland het tegen elkaar op in spannende finales. Alleen scholen die aan de scholencompetitie meedoen, kunnen deelnemen aan de finale. Meer informatie is naast de website van 'school en sport' ook te vinden op www.missionolympic.nl.

www.16miljoenmensen.nl

De site www.16miljoenmensen.nl staat helemaal in het teken van waarden en normen. Er zijn onder andere interessante stellingen en discussiepunten te vinden. Sportclubs en scholen kunnen op een eenvoudige manier stellingen over kwesties in de sport op eigen website plaatsen. De resultaten van de webdiscussies over sport, waarden en normen zijn na afloop op de site te lezen.

www.whoznex.nl

WhoZnext wil dat jongeren meer invloed krijgen op sportgebied. Op de site www.whoznex.nl, die voor jongeren bedoeld is, is veel informatie te vinden. Daarnaast nodigt de website jongeren uit zelf een WhoZnext-team op te richten. Er zijn ook interessante prijsvragen te vinden.

www.meerdanvoetbal.nl

De komende jaren wil de KNVB de maatschappelijke betekenis van het voetbal nader vorm geven. De KNVB, Eredivisie CV en Coöperatie Eerste Divisie hebben samen de Stichting Meer dan voetbal opgericht. Doel van de stichting is het ontwikkelen en promoten van de maatschappelijke verantwoordelijkheid en functie van het betaalde voetbal. Dit zal onder andere gebeuren door het organiseren en promoten van structurele activiteiten door betaalde voetbalclubs op scholen, in buurten en bij voetbalverenigingen. Deze activiteiten zijn gericht op het bijbrengen van normen en waarden, het versterken van integratie en het overdragen van kennis tussen top- en amateurclubs. Daarnaast wordt actieve sportbeoefening gestimuleerd met name onder jongeren in de hoogste klassen van de basisschool en in het voortgezet onderwijs.

Op 29 november 2004 heeft de stichting zich gepresenteerd en het programma van de stichting is door de minister-president in ontvangst genomen. Scholen kunnen informatie inwinnen bij de stichting. Er liggen nu praktijkvoorbeelden klaar van verschillende voetbalclubs en, afhankelijk van beschikbaarheid, kan de school daar wellicht bij aansluiten.

Op de website www.meerdanvoetbal.nl vindt u uitgebreide informatie over de activiteiten van de stichting met links naar de activiteiten van alle betaalde voetbalclubs.

Op www.kidsclubs.nl kunt u meer informatie vinden over de jeugdactiviteiten van de betaalde voetbalclubs, meestal ook voor scholen bestemd of in ieder geval mogelijkheden om deel te nemen.

www.hartvoorschool.nl

Op de website www.hartvoorschool.nl worden diverse inhoudelijke suggesties gedaan over de thema's gezondheid, bewegen en sport.

www.nebas.nl/sport/jeugdsport

Op de website www.nebas.nl kunt u bij 'jeugdsport' een aantal interessante initiatieven vinden, waaronder:

♦ *ClubExtra*

ClubExtra is voor kinderen uit het reguliere basis- en MLK-onderwijs in de leeftijd van 4 tot 12 jaar, die door een motorische achterstand niet goed mee kunnen komen in de gymles of op de sportvereniging. Bij ClubExtra is er veel individuele aandacht doordat er wordt gesport in kleine groepen. De leiding probeert aan te sluiten bij de mogelijkheden van het kind en maakt dan pas de activiteiten stap voor stap moeilijker. Het streven is om kinderen na maximaal twee jaar te laten doorstromen naar een reguliere sportvereniging. Om ClubExtra te starten kan contact opgenomen worden met een regiomanager van NebasNsg. ClubExtra is te vinden op ongeveer 50 verschillende locaties in Nederland. Op de website van NebasNsg kunt u informatie vinden over de regiomanager bij uw school in de buurt en de producten die beschikbaar zijn.

♦ *Klas-op-Wielen*

Klas-op-Wielen is bedoeld voor kinderen in de bovenbouw van het basisonderwijs. De scholieren worden geïnformeerd over de (maatschappelijke) positie van mensen met een beperking, vooral op het gebied van sport en over de mogelijkheden die sport biedt voor integratie. Klas-op-Wielen kan de beeldvorming ten aanzien van mensen met een beperking in onze maatschappij aanzienlijk verbeteren.

♦ *SportMix*

SportMix richt zich op kinderen uit het speciaal onderwijs, in het bijzonder het MLK- en ZMLK-onderwijs. Er worden in blokken van 7 of 8 lesweken sportkennismakingscursussen georganiseerd. Per blok kunnen de kinderen een keuze maken uit een aantal takken van sport die, eventueel in samenwerking met een vereniging, worden aangeboden. Op deze wijze wordt een structureel aanbod ontwikkeld van (aangepaste) sport- en spelmogelijkheden en wordt deelname hieraan gestimuleerd.

nationalesportweek.nl

Van 25 maart tot en met 3 april 2005 wordt voor de tweede maal in Nederland de Nationale Sportweek gehouden. Tijdens deze week zetten diverse sportverenigingen en sportscholen hun deuren open en ook de sportwinkels blijven niet achter.

Op de website www.nationalesportweek.nl kunt u nazoeken of er ook in uw buurt interessante activiteiten worden georganiseerd waarbij uw school zich kan aansluiten.

www.arko.nl

De educatieve waarden van sport vormen het thema van het Europees jaar van opvoeding door sport. Als onderdeel van dit project heeft het Mulier instituut 'good practices' uit heel Europa verzameld. Dit zijn voorbeelden uit de praktijk waarin de sport met succes als instrument is aangewend om educatieve doelstellingen te bereiken die het belang van sport zelf overtreffen. Een rijke oogst van deze 'good practices' wordt in het boek, 'Education through Sport': an overview of good practices in Europe, gepresenteerd. Auteurs uit 18 verschillende landen beschrijven maar liefst 37 uiterst diverse 'good practices'. Zij gaan niet alleen in op de achtergrond, benadering, ervaringen en resultaten van deze cases, maar geven ook advies aan beleidsmakers (en ook scholen) die gelijksoortige projecten zouden willen starten. Education through Sport is geheel in het Engels geschreven en kan voor € 24,50 excl BTW en verzendkosten besteld worden bij Arko Sports Media in Nieuwegein (ISBN 90-77072-79-9).

www.eduactief.nl

CHESS wordt uitgegeven door Edu'Actief en staat voor CHecklist Effectieve Sportstimulering. Het is een praktisch instrument, een stappenplan, bedoeld om meer rendement te halen uit sportstimulerende activiteiten, projecten en programma's voor de jeugd. Het biedt een denkkader met hulpvragen, tips en aandachtspunten voor het systematisch op poten zetten of doorlichten van sportstimuleringsacties. CHESS is voor iedereen bedoeld die bezig is met het bedenken, opzetten en uitvoeren van activiteiten om de jongeren aan het bewegen te krijgen.

Het CHESS-pakket bestaat uit enkele onderdelen:

Werkhulp: de checklist kan gebruikt worden als werkhulp. De gebruiker kan tijdens het uitvoeren van zijn werk checken of hij geen dingen vergeet en/of wat de volgende stap zal zijn.

Voorbeelden: voorbeeldmatige uitwerkingen geven de checklist 'vlees en bloed'.

Achtergrondinformatie in handboek: een boek waarin de gebruiker achtergrondinformatie kan vinden bij alle vragen in de checklist.

Het handboek is te bestellen voor € 27,60, de samenvatting voor € 11,- en de voorbeelduitwerkingen voor € 25,10. Voor meer informatie over CHESS, bestellingen en andere leermiddelen kunt u kijken op www.eduactief.nl.

www.angerenstein.nl

Uitgeverij Angerenstein heeft twee praktische studieboeken met als centraal thema 'opvoeding door sport' die als achtergrondinformatie gebruikt kunnen worden door docenten:

- ♦ **Sport en maatschappij:** als sport- en bewegingsleider functioneer je midden in de maatschappij. Dit boek maakt je wegwijs in allerlei maatschappelijke verschijnselen waar je als sportleider mee te maken krijgt met als ondersteunende site www.sport-bewegen.nl.
- ♦ **Sociale vaardigheden & Sport en gedrag:** als sport- en bewegingsleider krijg je te maken met gedrag van jezelf en anderen en wil je effectief communiceren met je collega's, ouders en leerlingen. Dit boek biedt ondersteuning op verschillende thema's met daarnaast ook als ondersteunende website www.sport-bewegen.nl.

Voor meer informatie over deze studieboeken, bestellingen en andere leermiddelen kunt u kijken op www.angerenstein.nl, telefonisch contact opnemen via 026-3640220 of emailen naar info@angerenstein.nl.

www.janluitingfonds.nl

Uitgeverij Jan Luiting Fonds heeft twee (studie)boeken met als belangrijk thema 'opvoeding door sport':

Tijd voor bewegen

Tijd voor bewegen heeft tot doel leerlingen kennis over te dragen over sport en bewegen en het aanbieden van mogelijkheden om dit in de praktijk uit te proberen. Het studieboek probeert antwoord te geven op de vragen:

- ♦ Wat is de relatie tussen bewegen en gezondheid?
- ♦ Hoe kun je fitter worden?
- ♦ Hoe organiseer je bewegingsactiviteiten en waar let je op als je zelf eens les gaat geven?
- ♦ Welke waarden en normen vind je belangrijk in sportsituaties en wat betekent bewegen voor jou en voor anderen?

Tijd voor bewegen is een studieboek. Het is met name zelfstudie, maar de docent kan de kennis zelf in de praktijk toepassen. Hierbij kan kritischer gekeken worden naar problematische bewegingssituaties op school, in de sportvereniging of op TV. Docent kan zelf verschillende (aangedragen) rollen uitproberen.

Het studieboek is voor € 13,50 te bestellen bij het Studie en publicatiefonds van de KVLO: het 'Jan Luiting Fonds', Postbus 398, 3700 AJ Zeist, telefoonnummer 030-6920847.

Gymnastiek: wat, hoe, waarom?

Dit boek is een praktisch werkboek voor leerlingen in de basisvorming waarin alle kerndoelen van de basisvorming aan bod komen. Naast technieken, oefeningen en spelregels worden zaken belicht die leerlingen beter kunnen helpen bij het leren bewegen en het nog meer plezier beleven aan de gymles. Zelfstandig leren wordt hierbij gestimuleerd. Het boek behandelt drie thema's:

♦ **Gymnastiek...wat?**

Hier worden de meeste sporten die je kan doen tijdens de gymles behandeld met de spelregels waarbij voorbeeldtekeningen laten zien hoe bepaalde bewegingen gaan.

♦ **Gymnastiek...hoe?**

Er worden allerlei zaken behandeld die belangrijk zijn om op een goede manier mee te kunnen doen aan een gymles. Hierdoor kan beter begrepen worden waarom bepaalde dingen op een bepaalde manier aan in de gymles aan bod komen. Voorbeelden zijn blessurepreventie, fair play en agressief gedrag.

♦ *Gymnastiek...waarom?*

Hier volgt een uitleg over waarom het zo goed is om aan gymnastiek of aan sport te doen. Vooral je gezondheid speelt daarbij een grote rol. Welke invloed heeft bewegen op je lichaam? Naast gezondheid staat ook het sociale aspect centraal: hoe ga je op een plezierige wijze met elkaar om?

Het studieboek is voor €10,90 te bestellen bij het Studie en publicatiefonds van de KVLO (het 'Jan Luiting Fonds', Postbus 398, 3700 AJ Zeist, telefoonnummer 030-6920847).

www.hbuitgevers.nl

HBuitgevers biedt het boek 'Actief leren bewegen' aan. De titel 'Actief leren bewegen' heeft in het kader van dit boek een dubbele betekenis: actief in de zin van bewust leren bewegen (leren 'leren') en actief in de zin van zelfverantwoordelijk leren bewegen. Het boek laat zien hoe bewegingsonderwijs in VMBO en HAVO/VWO zodanig kan worden ingericht dat leerlingen meer verantwoordelijkheid krijgen voor hun eigen leerproces. Uitgangspunt is daarbij dat in elke lessenserie of module verschillende leeractiviteiten een rol zouden moeten spelen, om ervoor te zorgen dat het geleerde in voldoende mate beheerst, begrepen en toegepast kan worden in diverse bewegingssituaties. Aan bod komen de onderwerpen: actief leren, didactiek van actief leren, strategieën ter bevordering van actief leren in de lessen LO, praktijkmodel, voorbeeldlessen en instrumenten om actief leren vorm en inhoud te geven. Bijgevoegd is een cd-rom met videofragmenten en didactische werkinstrumenten.

Dit boek beoogt de behandelde onderwijstheorie op adequate wijze te vertalen naar de dagelijkse praktijk van het bewegingsonderwijs.

Het boek is voor € 11,35 te bestellen bij HBuitgevers, Postbus 290, 3740 AG Baarn, emailadres info@hbuitgevers.nl. Meer informatie is ook te vinden op www.hbuitgevers.nl.

Colofon

ONDER
NOSSEM
LTUUR
NEM
SCHAP

Uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Met dank aan

- Tanja Kamerbeek (basisschool Aquamarijn uit Nijmegen)
- Rob Houben (Trajectum College Maastricht)
- Edwin Wolswinkel (basisschool de Boomgaard uit Utrecht)
- Ico Bergfeld (basisschool de Boomgaard uit Utrecht)
- Peter Schel (Baudartiuscollege uit Zutphen)
- Berend Brouwer (Stichting Leerplan Ontwikkeling)
- Dic Houthoff (Stichting Leerplan Ontwikkeling)

Ontwerp

2D3D, Den Haag (www.2d3d.nl)

Druk

Albani, Den Haag